

PLANETA

ROČNÍK XIV

ČÍSLO 8/2006

**Česko-německá spolupráce
na poli životního prostředí**

Desetileté výročí

Česko-německá spolupráce na poli životního prostředí

Desetileté výročí

PLANETA 8/2006

PLANETA

odborný časopis pro životní prostředí

Ročník XIV, číslo 8/2006

Vychází 6–12× ročně

Vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10, tel. 267 122 549, fax: 267 126 549

Tisk DOBEL, Lanškroun

Titul PLANETA má registrováno Ministerstvo životního prostředí
a časopis vychází jako monotematická čísla věnovaná problematice životního prostředí

MK ČR E 8063

ISSN – tištěná verze 1801-6898

Obsah

ÚVODNÍ SLOVO MINISTRA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY	4
VORWORT DES UMWELTMINISTERS DER TSCHECHISCHEN REPUBLIK	5
KAPITOLA 1 – ČESKO-NĚMECKÁ SPOLUPRÁCE 1996–2006.....	6
Úvod.....	6
1.1 Česko-německá společná komise pro životní prostředí	6
1.2 Ochrana ovzduší	8
1.3 Ochrana vod	9
1.4 Twinningové a společné pilotní projekty.....	11
KAPITOLA 2 – HLAVNÍ OBLASTI POLITIKY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ SPOLKOVÉ REPUBLIKY NĚMECKO.....	14
KAPITOLA 3 – ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ VE SPOLKOVÉ REPUBLICE NĚMECKO	16
3.1 Stav životního prostředí ve Spolkové republice Německo	16
3.2 Environmentální legislativa Spolkové republiky Německo	16
RÉSUMÉ.....	20
INSTITUCE V ČESKÉ REPUBLICE	22
INSTITUCE VE SPOLKOVÉ REPUBLICE NĚMECKO.....	23

ÚVODNÍ SLOVO MINISTRA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY

V říjnu 2006 uplyne deset let od podpisu Dohody mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo o spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí. Lze proto bez nadsázky říci, že Česká republika a Spolková republika Německo jsou nejen dlouhodobými, ale z dnešního pohledu již také tradičními partnery ve spolupráci v oblasti životního prostředí. Význam dobré sousedské spolupráce v environmentální oblasti dokládá i skutečnost, že smlouva vytvářející institucionální základ vzájemné spolupráce byla podepsána tehdejší spolkovou ministryní životního prostředí Angelou Merkel, která je dnes spolkovou kancléřkou.

Při příležitosti desetiletého výročí bych rád vyjádřil uspokojení nad výbornou spoluprací s německými spolkovými i zemskými institucemi, která se projevuje jak na politické, tak na expertní úrovni. Vysoce si cením velmi dobrých environmentálních vztahů, které jsou natolik četné a intenzivní, že na pár řádcích nelze podat úplný přehled za uplynulou dekádu. V centru pozornosti však zajisté stojí přeshraniční a regionální spolupráce, zvláště pak v oblasti ovzduší, kdy se v uplynulém desetiletí podařilo dále výrazně zlepšit stav ovzduší v příhraničních regionech. Nedávno pak byla například dokončena společná zpráva o prachu. Dalšími důležitými oblastmi spolupráce jsou ochrana přírody a krajiny, spolupráce v rámci národních parků, spolupráce na hraničních vodách nebo v rámci

Mezinárodní komise pro ochranu Labe nebo realizace společných pilotních projektů, s cílem předcházet a eliminovat zátěž životního prostředí. Německo také podpořilo finančně Českou republiku po katastrofálních povodních v roce 2002.

Česká strana rovněž vítá výměnu zkušeností Německa s prováděním ekologické daňové reformy a je připravena i nadále spolupracovat na rozvoji vztahů v oblasti změny klimatu nebo podpory environmentálně šetrné dopravy.

Kromě bilaterální úrovně nelze opominout i další dimenzi vzájemných vztahů, a to společné členství v Evropské unii. V předstupném období Spolková republika významně pomohla při sladování české legislativy s právem ES a nelze také nezmínit přínos twinningových projektů v oblasti životního prostředí, na kterých se Německo podílelo v České republice v období 1999–2005. Jednalo se například o projekty v oblasti ochrany ovzduší, integrované prevence znečištění nebo posuzování vlivů na životní prostředí. Tyto projekty měly velký přínos nejen svým věcným zaměřením, ale také umožnily navázání úzkých kontaktů mezi českými a německými experty. S potěšením mohu konstatovat, že právě v rámci těchto vazeb realizují v současné době Německo a Česká republika jako členské státy EU společně dva projekty v Rumunsku se snahou pomáhat tamním institucím v přípravě na vstup do Evropské unie.

Po vstupu České republiky do EU pak mezi oběma státy probíhá aktivní výměna informací o národních pozicích k legislativě projednávané v Radě EU. Těžištěm vzájemné spolupráce na evropské úrovni je reflexe projednávaných témat v rámci EU a hledání vzájemné podpory, například v oblasti odpadů, úspory energií či podpory environmentálních technologií a dále také obecně při implementaci a vyvíjení evropské environmentální legislativy.

Využívám příležitosti vydání této publikace k tomu, abych poděkoval německé straně za dosavadní podporu a spolupráci v rámci Evropské unie. Věřím, že upevňování vztahů v oblasti životního prostředí mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo bude nadále pokračovat i s ohledem na německé předsednictví v Radě EU v první polovině roku 2007, jímž bychom se rádi inspirovali pro předsednictví české o dva roky později.

*Ing. Petr J. Kalas,
ministr životního prostředí*

VORWORT DES UMWELTMINISTERS DER TSCHECHISCHEN REPUBLIK

Im Oktober 2006 verlaufen zehn Jahre seit Unterzeichnung des Abkommens zwischen der Regierung der Bundesrepublik Deutschland und der Regierung der Tschechischen Republik über die Zusammenarbeit auf dem Gebiet des Umweltschutzes. Es ist also ungelogen zu sagen, dass die Tschechische Republik und die Bundesrepublik Deutschland nicht nur langjährige, sondern aus heutiger Ansicht auch herkömmliche Partner in der Zusammenarbeit im Umweltbereich sind. Die Bedeutung einer guten Nachbarschaftszusammenarbeit im umweltfreundlichen Bereich belegt auch die Tatsache, dass der einen institutionellen Grund der gegenseitigen Zusammenarbeit bildende Vertrag von damaliger Bundesumweltministerin Angela Merkel unterzeichnet wurde, die heute Bundeskanzlerin ist.

Anlässlich des zehnjährigen Jahrestages möchte ich eine Befriedigung mit der ausgezeichneten Zusammenarbeit mit deutschen Bundes- sowie Landesinstitutionen äußern, die sich sowohl auf politischer wie Expertenebene präsentiert. Ich schätze wirklich hoch sehr gute Beziehungen auf dem Gebiet des Umweltschutzes, die insofern häufig und intensiv sind, dass in ein paar Zeilen keine vollständige Übersicht für die vorige Dekade vorzulegen ist. Im Zentrum des Interesses steht jedoch sicher die grenzübergreifende und regionale Zusammenarbeit, besonders dann im Bereich der Luftreinhaltung, wo es im vorigen Jahrzehnt gelungen ist, weiterhin ausdrücklich den Umweltzustand in den Grenzgebieten zu verbessern. Vor einiger Zeit wurde dann zum Beispiel ein gemeinsamer Bericht über den Staub beendet. Weitere wichtige Bereiche der Zusammenarbeit sind Natur- und Landschaftsschutz, Zusammenarbeit im Rahmen der Nationalparks, Zusammenarbeit auf Grenzgewässer oder im Rahmen der Internationalen Kommission zum Schutz der Elbe oder die Realisierung gemeinsamer Pilotprojekte, deren Ziel ist, die Umweltbelastung vorzubeugen und zu eliminieren. Deutschland hat auch die Tschechische Republik finanziell nach den katastrophalen Überschwemmungen im Jahre 2002 unterstützt.

Die tschechischen Partner begrüßen den Erfahrungsaustausch Deutschlands mit der Durchführung der ökologischen Steuerreform und sie stehen auch weiterhin bereit, an der Erweiterung von Beziehungen im Bereich der Klimaveränderungen oder Unterstützung des umweltfreundlichen Verkehrs zusammenzuarbeiten.

Außer der bilateralen Ebene ist auch eine weitere Dimension der beiderseitigen Beziehungen nicht zu unterlassen, und zwar die gemeinsame Mitgliedschaft in der Europäischen Union.

Im Zeitraum vor dem Beitritt hat die Bundesrepublik wesentlich beim Abgleich der tschechischen Gesetzgebung mit dem Recht der Europäischen Gemeinschaft geholfen, und es kann auch der Beitrag von Twinning-Projekten im Umweltbereich nicht unerwähnt bleiben, an denen sich Deutschland in der Tschechischen Republik im Zeitraum 1999–2005 beteiligt hat. Es hat sich zum Beispiel um die Projekte im Bereich des Luftschutzes, der integrierten Verschmutzungsvorbeugung oder Umweltverträglichkeitsprüfung gehandelt. Diese Projekte haben einen großen Beitrag nicht nur durch ihre sachliche Ausrichtung gehabt, sondern sie haben auch eine enge Kontaktaufnahme zwischen den tschechischen und deutschen Experten ermöglicht. Erfreut kann ich feststellen, dass Deutschland und die Tschechische Republik als EU-Mitgliedsstaaten eben im Rahmen dieser Verbindungen gemeinsam zwei Projekte in Rumänien realisieren, mit der Mühe, dortigen Institutionen in der Vorbereitung des Beitritts zur Europäischen Union zu helfen.

Nach dem Beitritt der Tschechischen Republik zur Europäischen Union verläuft dann zwischen beiden Staaten ein aktiver Informationsaustausch über nationale Positionen zu der im Rat der Europäischen Union behandelnden Gesetzgebung. Der Schwerpunkt der gegenseitigen Zusammenarbeit auf europäischer Ebene ist die Betrachtung der behandelnden Themen im Rahmen der Europäischen Union und das Suchen der gegenseitigen Unterstützung, zum Beispiel im Bereich von Abfallstoffen, Energieeinsparungen oder Unterstützung der umweltfreundlichen Technologien und weiter auch allgemein bei der Implementierung und Eintreibung der europäischen Umweltgesetzgebung.

Ich nutze die Gelegenheit der Herausgabe dieser Publikation dazu aus, um mich bei den deutschen Partnern für die bisherige Unterstützung und Zusammenarbeit im Rahmen der Europäischen Union zu bedanken. Ich glaube, dass die Verstärkung der Beziehungen im Umweltbereich zwischen der Tschechischen Republik und der Bundesrepublik Deutschland auch weiterhin fortsetzen wird, auch mit Rücksicht auf die deutsche Ratspräsidentschaft im ersten Halbjahr 2007, wodurch wir uns für die tschechische EU-Präsidentschaft zwei Jahre später anregen möchten.

*Petr J. Kaláš,
Umweltminister*

KAPITOLA 1 – ČESKO-NĚMECKÁ SPOLUPRÁCE 1996–2006

Úvod

Spolková republika Německo se řadí k tradičním partnerům České republiky v oblasti životního prostředí. Základy intenzivní česko-německé spolupráce byly položeny podepsáním *Dohody mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo o spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí* dne 24. října 1996 (v platnosti od 2. ledna 1999). V roce 2006 tedy uplyne deset let od jejího podpisu.

V souvislosti s tímto jubileem bylo vydáno speciální číslo časopisu Planeta. Cílem publikace není podat ucelený a vyčerpávající přehled bilaterální spolupráce, což by vzhledem k jejímu rozsahu a intenzitě nebylo ani možné, ale spíše zmapovat nejdůležitější oblasti vzájemných environmentálních vztahů a pokusit se nastinit jejich budoucí vývoj.

Tabulka 1/Tabelle 1

Základní dokumenty česko – německé spolupráce v oblasti životního prostředí/Grunddokumente der deutsch-tschechischen Zusammenarbeit im Umweltbereich

Rok uzavření	Název smlouvy
24. říjen 1996 (v platnosti od 2. ledna 1999)	Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo o spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí
12. prosinec 1995 (v platnosti od 25. října 1997)	Smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o spolupráci na hraničních vodách v oblasti vodního hospodářství
17. září 1996	Ujednání mezi MŽP ČR a Ministerstvem ochrany životního prostředí, přírodních zdrojů a lesnictví Polské republiky a Spolkovým ministerstvem životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů o výměně imisních dat v Černém trojúhelníku
19. září 2000 (v platnosti od 1. ledna 2003)	Smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o vzájemné pomoci při katastrofách a velkých haváriích

1.1 Česko-německá společná komise pro životní prostředí

Česko-německé environmentální vztahy jsou rozvíjeny a prohlubovány četnými vzájemnými setkáními jak na úrovni ministrů a náměstků ministrů, tak na úrovni expertní. Spojením obou rovin je každoroční zasedání *Česko-německé společné komise pro životní prostředí* (dále jen Komise), jejíž působení vyplývá z *Dohody mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo o spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí*.

Cílem pravidelných zasedání je informovat o aktuálním stavu politiky životního prostředí v obou státech, podat informace o činnosti pracovních skupin Komise a o vzájemné spolupráci v jednotlivých oblastech životního prostředí, včetně zpráv o uskutečněných, probíhajících či připravovaných česko-německých projektech atd.

První zasedání Komise proběhlo v březnu 1996 v Bonnu. Komise se kromě aktuálních otázek životního prostředí v ČR a SRN zabývala taktéž otázkami globální ochrany klimatu, otázkou dvoustranné spolupráce v oblasti životního prostředí a energií, společnými pilotními projekty na ochranu životního prostředí (ŽP), spolupráci v oblasti ochrany půdy a při odstraňování starých zátěží ve vojenských prostorech či posuzováním přeshraničního vlivu na životní prostředí.

V září 1999 se v Drážďanech uskutečnilo druhé zasedání Komise. Účastníci jednali o aktuálních otázkách politiky ŽP v ČR a SRN, přeshraničním znečišťování ovzduší, o spolupráci v oblasti ochrany vod, o přeshraniční ochraně přírody a hodnocení vlivů na ŽP přesahujících státní hranice.

Třetí zasedání Komise bylo zorganizováno v prosinci 2000 v Praze a diskutovalo se o spolupráci v oblasti odpadového hospodářství, o spolupráci v oblasti ŽP a energie, o společných projektech na ochranu ŽP včetně Fondu čistoty ovzduší.

Na čtvrtém zasedání Komise, které proběhlo v říjnu 2001 v Berlíně, se projednávaly výsledky dosavadní spolupráce v rámci pracovních skupin (přeshraniční EIA, ochrana přírody, ochrana ovzduší, klimatické změny) a také twinningové projekty a společné projekty na ochranu ŽP.

V březnu 2003 se popáté sešli členové Komise a ve stejném roce se uskutečnila řada jednání pracovních skupin (pro oblast čistoty ovzduší, ochrany přírody, přeshraniční EIA, přeshraničních havárií, životního prostředí a energie).

Na šestém zasedání Komise v únoru 2004 byly projednány aktuální otázky politiky životního prostředí v obou zemích, příprava ČR na vstup do EU, twinningové projekty, činnost pracovních skupin a proběhla výměna názorů k aktuálním otázkám mezinárodní politiky ochrany životního prostředí.

Tabulka 2/Tabelle 2

Přehled setkání na ministerské úrovni/Übersicht der Ministertreffen

Rok	Místo setkání	Událost	Obsah jednání
Říjen 1996	Bonn	Návštěva českého ministra ŽP J. Skalického	Podpis Dohody mezi vládou ČR a vládou SRN o spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí
Prosinec 1997	Litvínov	Návštěva spolkové ministryně ŽP A. Merkel	Dosavadní spolupráce při řešení problému čistoty ovzduší v Krušných horách, spolupráce na projektu Phare Černý trojúhelník a na dalších investičních projektech
Srpen 1999	Praha / Mladá Boleslav	Návštěva spolkového ministra ŽP J. Trittina	Bilaterální spolupráce
Listopad 2000	Berlín	Bilaterální setkání českého a německého ministra ŽP M. Kužvarta a J. Trittina	Příprava ČR na vstup do EU a s ní spojený legislativní proces v oblasti ŽP; otázky globální ochrany životního prostředí, ochrany klimatu, ratifikace Espoo konvence a Aarhuské konvence
Březen 2001	Mnichov	Setkání českého ministra ŽP M. Kužvarta s bavorským státním ministrem územního rozvoje a otázek životního prostředí W. Schnappaufem	Bilaterální spolupráce
Květen 2002	Bavorsko	Setkání českého ministra ŽP M. Kužvarta s bavorským státním ministrem územního rozvoje a otázek životního prostředí W. Schnappaufem	Otázka chystaného vstupu ČR, probíhající a připravované twinningové projekty, česko-bavorská spolupráce v oblastech vodního hospodářství, ochrany přírody
Leden 2002	Praha	Setkání českého ministra ŽP M. Kužvarta se saským státním ministrem životního prostředí a zemědělství S. Falthem	Bilaterální spolupráce
Srpen 2002	Spolana Neratovice	Návštěva spolkového ministra ŽP J. Trittina	Důsledky červencových záplav, slavnostní zahájení pilotního projektu „Obnova stanic na měření jakosti vody v Obříství a Zelčíně, jakož i ústřední laboratoře v Praze“
Duben 2003	Praha	Setkání ministra L. Ambrozka se saským státním ministrem životního prostředí a zemědělství S. Falthem.	Ochrana přírody a krajiny
Červen 2003	Praha	Schůzka ministra L. Ambrozka s bavorským státním ministrem životního prostředí W. Schnappaufem.	Ochrana přírody a krajiny
Říjen 2003	Sasko	Setkání ministra L. Ambrozka se saským státním ministrem životního prostředí a zemědělství S. Falthem.	Bilaterální spolupráce

1.1.1 Sedmé zasedání Česko-německé společné komise pro životní prostředí

Na zatím posledním zasedání 3. a 4. května 2006 pod vedením náměstka ministra Tomáše Novotného a spolkového státního parlamentního sekretáře Michaela Müllera byly projednávány aktuální otázky politiky životního prostředí v Německu a České republice, zejména pak priority obou států na poli životního prostředí a chystané německé předsednictví EU od ledna 2007.

Bodem jednání byla také výměna zkušeností s transpozicí legislativy EU, německé zkušenosti se zaváděním ekologické daňové reformy, konzultace možného dopadu směrnice 2003/96/ES na daňovou politiku a ekonomické podněty pro podporu ekologicky šetrnější dopravy.

Hlavním tématem však byla otázka přeshraničního pohybu odpadů z Německa do České republiky. Obě delegace

schválily společný postup v procesu vzetí zpět případně odstranění nelegálně dovezeného německého odpadu.

Byla zmíněna činnost jednotlivých pracovních skupin Komise. Například *Pracovní skupina Životní prostředí a energie* se od posledního setkání Komise soustředila na priority politiky životního prostředí v oblasti energetiky a omezování skleníkových plynů. V uplynulém období se sešly i další pracovní skupiny – *Pracovní skupina Ochrana přírody*, *Pracovní skupina pro realizaci Úmluvy EHK OSN o průmyslových haváriích*, *Pracovní skupina Přeshraniční ochrana čistoty ovzduší*.

V rámci spolupráce v oblasti ochrany vod byly například předloženy Zprávy 2005 za mezinárodní oblast povodí Labe, Dunaje a Odry k inventarizaci podle rámcové směrnice o vodní politice ES, prezentující analýzu charakteristik povrchových a podzemních vod, vyhodnocení důsledků lidské činnosti a ekonomickou analýzu užívání vody.

7. zasedání Česko-německé společné komise pro životní prostředí 3. a 4. května 2006 v Praze
7. Tagung der Gemeinsamen deutsch-tschechischen Umweltkommission am 3. und 4. Mai 2006 in Prag

Foto: J. Plamínková

1.2 Ochrana ovzduší

Česko-německá spolupráce v ochraně ovzduší je koordinována ve společné pracovní skupině „Přeshraniční ochrana čistoty ovzduší“ v rámci Česko-německé společné komise pro životní prostředí. Práce ve skupině se za německou stranu účastní zástupci Spolkového úřadu pro životní prostředí (UBA), Bavorského státního ministerstva životního prostředí, zdraví a ochrany spotřebitele (BayStMLU) v Mnichově, Saského ministerstva životního prostředí a zemědělství (SMUL) v Drážďanech a z České republiky zástupci Ministerstva životního prostředí (MŽP) a Českého hydrometeorologického ústavu (ČHMÚ). Od 16. zasedání pracovní skupiny v roce 2003 se při řešení regionálních problémů jednání pracovní skupiny zúčastňují za českou stranu také zástupci příslušných krajských úřadů. Předmětem činnosti skupiny je zejména výměna informací o stavu ovzduší v příhraničních oblastech (především v oblasti Krušných hor) a návrhy opatření pro jeho zlepšování.

1.2.1 Spolupráce v příhraničních oblastech – případ Krušné hory

Oblast Krušných hor je jedním z regionů, v němž míra znečištění ovzduší historicky dosahovala vysokých hodnot. Proto byla roku 1996 zahájena spolupráce ČR a SRN v rámci samostatné pracovní skupiny s cílem tuto situaci zlepšit.

Pracovní skupina se již v roce 1997 zabývala problematikou přeshraničního přenosu znečištění a obtěžování zápachem, která představovala citlivou otázku v česko-německých bilaterálních vztazích. Zasedání pracovní skupiny pokračovala i v roce 1998. V září 1998 byla vydána „Zpráva o čistotě ovzduší v Krušných horách“, která hodnotila výsledky studie o výskytu neidentifikovatelného zápachu v tomto regionu.

Vzhledem ke zlepšení situace v Krušných horách byla na ministerském setkání v roce 1999 zrušena samostatná pracovní skupina k čistotě ovzduší na vyšší úrovni a problematika znečišťování ovzduší byla začleněna do agendy Česko-německé společné komise pro ŽP v rámci pracovní skupiny „Přeshraniční ochrana čistoty ovzduší“.

Hlavní náplní spolupráce v uplynulých letech bylo snížit regionální zátěže ovzduší emisemi z malých a středních zdrojů, celoročně snižovat emise látek způsobujících vznik přízemního ozonu, identifikovat zdroje pachových látek a omezovat jejich šíření.

Jedním z výstupů jednání pracovní skupiny v říjnu 2001, které se týkalo především problematiky šíření zápachu ve střední části Krušných hor, byla také zpráva o čistotě ovzduší v Krušných horách nazvaná „Akční program Krušné hor/Smrčiny“ včetně návrhů na projekty zahrnuté do uvedeného programu.

Od konce roku 2001 byly v rámci akčního programu nazvaného „Erzgebirge/Fichtelgebirge“ předloženy návrhy na další snížení znečištění ovzduší, a to především z malých a středních zdrojů.

V průběhu let 2002–2003 byl malým a středním podnikům, obcím, státním institucím atd. nabídnut k využití tzv. Fond ochrany ovzduší. Podpora nabyla konkrétní podoby možností poskytnutí zlevněných půjček za přispění Spolkového ministerstva životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů a programu Evropské unie (Phare/CBC).

Souběžně pracovala v letech 2001 – 2005 při ad hoc jednáních pracovní podskupina věnovaná výhradně řešení problematiky pachové zátěže v příhraničních oblastech.

Pracovní skupina Přeshraniční ochrana čistoty ovzduší se sešla v roce 2004 na třech zasedáních a v roce 2005 na dvou jednáních. Mezi nejdůležitějšími projednávanými otázkami byla mimo jiné finalizace tzv. společné zprávy o prachu s názvem „Impact of particles on air quality in the region along the Czech/German border“, dále problematika obtěžování zápachem ve společné příhraniční oblasti a využívání systému výměny informací o určitých stavech kvality ovzduší v příhraniční oblasti Krušných hor.

Mezi návrhy možných témat pro budoucí spolupráci patří bilaterální konzultace podle článku 8(6) Směrnice 96/62/ES, výměna zkušeností s implementací práva ES do národní legislativy, výměna názorů na nově připravovanou legislativu ES ke kvalitě ovzduší, vydání společné zprávy o prachu a trvalé zapojení regionálních úřadů do projednávání některých témat v rámci pracovní skupiny (zejména při řešení regionální problematiky znečišťování ovzduší).

1.2.2 Fond čistoty ovzduší

Dne 21. listopadu 2000 byla podepsána Dohoda mezi Ministerstvem pro místní rozvoj ČR a Spolkovým ministerstvem životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů Spolkové republiky Německo o společném uskutečnění projektu „Fond čistoty ovzduší“ v České republice, jehož cílem má být snížení přeshraniční zátěže životního prostředí. Fond čistoty ovzduší má sloužit na podporu opatření v okresech České republiky ležících při celé česko-německé státní hranici k přestavbě topenišť s tepelným výkonem do 50 MW na ekologické zdroje energie.

1.2.3 Spolupráce v oblasti tzv. Černého trojúhelníku

Kromě výše uvedeného probíhala v uplynulých letech trojstranná spolupráce mezi Českou republikou, Spolkovou republikou Německo a Polskem na ochraně čistoty ovzduší i v tzv. bývalém Černém trojúhelníku, hraniční oblasti především severních Čech, části Dolního Saska a Saska.

Základ spolupráce tří států byl položen podpisem společného prohlášení o spolupráci při řešení problematiky životního prostředí v červnu 1991. Za finanční účasti Evropské komise jako čtvrté strany se v rámci programu PHARE Černý trojúhelník mezi lety 1992 a 2000 podařilo přispět k významnému zlepšení stavu ovzduší a vody v této oblasti. Hlavním výstupem projektu bylo zřízení a uvedení do provozu Společného systému sledování kvality ovzduší (JAMS). Podpis Protokolu o výměně údajů o čistotě ovzduší ze 17. září 1996 pak umožnil efektivní výměnu informací a dat.

1.3 Ochrana vod

1.3.1 Hraniční vody

Spolupráce na hraničních vodách v oblasti vodního hospodářství se Spolkovou republikou Německo je politicky a hospodářsky účelná a umožňuje řešit aktuální vodohospodářské a vodoprávní problémy na hraničních vodách v zájmu obou stran. Jejím cílem je koordinace v zabezpečování technických opatření souvisejících s úpravami, údržbou a obnovou hraničních vodních toků, v obhospodařování hraničních vod, poskytování hydrologických údajů, v povodňové ochraně a ve zlepšování jakosti hraničních vod, včetně varovné služby.

Česko-německá spolupráce je upravena *Smlouvou mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o spolupráci na hraničních vodách v oblasti vodního hospodářství*, která nahradila smlouvy se SRN a bývalou NDR. Smlouva, podepsaná 12. prosince 1995 a platná od 25. října 1997, se orientuje na spolupráci na hraničních vodách, zejména v oblasti udržování a úprav vodních toků tvořících přibližně třetinu celkové délky společných státních hranic, v oblasti změn vodního režimu v oblasti státních hranic, společné ochrany před povodněmi a také na spolupráci při mimořádném zhoršení jakosti vod včetně varovné a hlásné služby. Dále se smlouva zaměřuje na spolupráci v oblasti ochrany vodních zdrojů sloužících zásobování vodou v obou zemích, ochrany a zlepšování jakosti vod a v neposlední řadě i na spolupráci při společné ochraně vod jako součásti přírodního prostředí.

Nejvyšší společný orgán řešící otázky hraničních vod mezi ČR a SRN je *Česko-německá komise pro hraniční vody* (dále jen Komise), která byla zřízena v roce 1998. Vzhledem k federálnímu uspořádání Spolkové republiky Německo byly k plnění úkolů komise ustaveny Stálý výbor Bavorsko a Stálý výbor Sasko.

Ve dnech 22. a 23. března 1999 se konalo první zasedání Komise, které bylo věnováno organizačním otázkám spolupráce na základě Smlouvy mezi ČR a SRN o spolupráci na hraničních vodách (schválení Jednacího řádu, ustanovení Stálého výboru Bavorsko a Stálého výboru Sasko).

Druhé a třetí zasedání proběhlo 3. a 4. dubna, respektive 15. a 16. listopadu 2000. Komise projednala výsledky zasedání jejích stálých výborů pro bavorský a saský hraniční úsek, uskutečněných v letech 1999 – 2000 a přípravu společných zásad pro jednotlivé oblasti spolupráce na hraničních vodách.

Čtvrté zasedání Komise se uskutečnilo 24. až 26. září 2001. Hlavním bodem jednání byly výsledky zasedání jejích Stálých výborů pro bavorský a saský hraniční úsek.

Na pátém zasedání v září 2002 se Komise kromě výsledků dvou zasedání Stálých výborů pro bavorský a saský hraniční úsek také zabývala přípravou společných zásad pro jednotlivé oblasti spolupráce na hraničních vodách.

Šesté zasedání se konalo ve dnech 13.–15. října 2003. Komise projednala aktuální otázky spolupráce na hraničních vodách, zejména zásady pro plánování, přípravu a provádění vodohospodářských opatření a udržování vodních toků, naléhavé body spolupráce se Stálou česko-německou hraniční komisí¹ a implementaci Rámcové směrnice ES pro vodní politiku. Důležitými body jednání byly zejména výstavba stabilního havarijního profilu na hraničním vodním toku Labe v Hřensku a dále projednání výstavby čerpací stanice pohonných hmot na hraničním přechodu Pavlův Studenec na území České republiky.

V září 2004 se uskutečnilo sedmé zasedání Komise. Tématem jednání byla spolupráce se Stálou česko-německou hraniční komisí, problematika seznamu hraničních vod, otázky spojené s pokračováním prací na odstraňování povodňových škod ze srpna 2002 v saském úseku státních hranic. Diskutovalo se také o problematice stabilního havarijního profilu na hraničním vodním toku Labe.

Osmé zasedání se konalo ve dnech 14. a 15. listopadu 2005. Účelem setkání bylo projednání a odsouhlasení výsledků 7. zasedání Stálého výboru Bavorsko a 7. zasedání Stálého výboru Sasko. Dále projednala Komise aktuální otázky spolupráce na hraničních vodách, zejména zásady týkající se jednotlivých oblastí spolupráce, seznamy hraničních vod a naléhavé body spolupráce se Stálou česko-německou hraniční komisí.

Zatím poslední jednání Komise proběhlo 4. a 5. října 2006 v Karlových Varech, kde se projednávala otázka zásad spolupráce na hraničních vodách, spolupráce ve Stálých výborech či zásady pro vypracování varovných a poplacho-

vých plánů, jakožto i plánů opatření proti povodním, levdovému nebezpečí nebo při kritických stavech jakosti vod. Jednalo se také o realizaci Rámcové směrnice ES na hraničních vodách.

Samostatným významným bodem spolupráce je ochrana perlorodky říční v hraničních vodách a jejich povodích.

1.3.2 Ochrana Labe

Při ochraně Labe úzce spolupracuje Německo a Česká republika v *Mezinárodní komisi pro ochranu Labe* (MKOL). K zakládajícím a smluvním stranám patří vedle České republiky a Spolkové republiky Německo i Evropská unie, která byla smluvní stranou do 30. dubna 2004. Mezinárodní komise byla založena na základě Dohody o Mezinárodní komisi pro ochranu Labe dne 8. října 1990.

V roce 1989 bylo Labe jednou z nejvíce znečištěných řek v Evropě. Příčinou vysokého znečištění, které se týkalo nejen tohoto toku, ale i jeho přítoků a v neposlední řadě i Severního moře, bylo vypouštění nedostatečně čištěných či zcela nečištěných komunálních, průmyslových a zemědělských odpadních vod v České republice a nových spolkových zemích Německa.

„První akční program (Naléhavý program) ke snížení odtoku škodlivých látek v Labi a jeho povodí“ a „Naléhavá ekologická opatření k ochraně a zlepšení biotopních struktur Labe“ dokumentují základní práce v letech 1992 až 1995, které se zaměřily na rychlé odstranění, resp. zmírnění největších zdrojů znečištění a na zachování a zlepšení morfologických struktur Labe a jeho údolních niv.

Dlouhodobý „Akční program Labe“ z roku 1995 obsahuje cílená opatření pro období 1996 až 2010. Rozvoj Labe a jeho přítoků, odpovídající zásadám ochrany přírody, by měla zabezpečit řada opatření k dalšímu zlepšení jakosti vody, na ochranu struktury biotopů na tocích a v jejich pobřežních zónách a k minimalizaci rizika poškození vodních toků.

Ke zlepšení jakosti vod Labe, jeho přítoků, a tím i Severního moře přispěla například výstavba, rekonstrukce či rozšíření celkem 248 komunálních čistíren odpadních vod s kapacitou nad 20 000 ekvivalentních obyvatel (EO) mezi lety 1990–2004.

Zlepšování jakosti vody v Labi od roku 1990 přispělo podstatnou měrou k posílení samočisticích procesů v toku, zejména na horním a středním toku Labe. Mimo to byl učiněn důležitý krok ke zkvalitnění využívání vody, k dosažení poměrně přirozeného ekosystému s odpovídající biodiverzitou a ke snížení znečištění Severního moře z povodí Labe.

¹ Stálá česko-německá hraniční komise vznikla na základě Smlouvy mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o hraničním dokumentárním díle společných státních hranic podepsané 3. června 1999. Stálá česko-německá hraniční komise odpovídá za obsah a formu aktualizace hraničního dokumentárního díla.

Zasedání Mezinárodní komise pro ochranu Labe (MKOL) 27. ledna 2005 v Praze
 Tagung der Internationalen Kommission zum Schutz der Elbe (IKSE) am 27. Januar 2005 in Prag

Foto: archiv MŽP

1.4 Twinningové a společné pilotní projekty

Důkazem dobrých a fungujících česko-německých vztahů na poli životního prostředí je i spolupráce na twinningových a pilotních projektech.

1.4.1 Twinningové projekty

Pod pojmem twinningový projekt se rozumí projekt v předvstupním programu Phare či programu Transition Facility, v jehož rámci dlouhodobě působí státní úředníci členských zemí EU v odpovídajících institucích v kandidátských zemích při plnění úkolů spojených s přípravou na vstup do EU. Zahraniční experti poskytují podporu v odborných problematikách (např. transpozice a implementace legislativy ES). Cílem programu je výměna a předání zkušeností mezi členskou a přistupující zemí a připravenost země na vstup do EU.

V první fázi, tedy v době, kdy byla Česká republika přistupujícím státem, byla SRN první členskou zemí EU realizující twinningový projekt v oblasti životního prostředí nazvaný „Posílení institucionální a regulační kapacity environmentálního sektoru v ČR“. Příjemcem projektu byla Česká

inspekce životního prostředí. Cílem twinningu byla zejména asistence při prosazování nově vznikající environmentální legislativy a vymezení budoucích kompetencí a pravomocí ČIŽP. Projekt probíhal mezi lety 1999 a 2001.

V červenci 2003 byly ukončeny další dva dvouleté twinningové projekty realizované ze SRN: „Implementační struktury pro IPPC a registr IZ“ a „Instituce pro povolování a monitoring v oblasti kvality ovzduší“.

Od února 2003 do srpna 2004 probíhal projekt „Implementace směrnice o EIA“ a od března 2003 do října 2004 byl realizován projekt „Implementace acquis na regionální úrovni“.

Posledním projektem Phare, na kterém se podíleli němečtí experti, byl projekt na zřízení CENIA (Česká informační agentura životního prostředí) v období od března 2004 do října 2005.

1.4.2 Twinning out

Po vstupu České republiky do EU v roce 2004 začala spolupráce s Německem při řešení projektů v přistupujících a kandidátských zemích. Aktuálním příkladem jsou nyní projekty v Rumunsku. ČR spolupracuje v konsorciu s Ně-

meckem na projektu „Implementation and enforcement of the environmental acquis focused on IPPC“ v rumunské Craiově, který je zaměřený na podporu rumunských institucí v oblasti integrované prevence znečištění. Projekt začal v listopadu 2005 a bude trvat dva roky.

Dalším společným projektem v Rumunsku je „Implementation and enforcement of the environmental acquis at national level through strengthening of the NEPA and coordination of the other 8 regional twinning projects“, který je obecně zaměřený na podporu centrální Agentury životního prostředí a Ministerstva životního prostředí a vodního hospodářství při implementaci environmentální legislativy ES a přípravě na členství v EU.

1.4.3 Společné pilotní projekty

Program společných pilotních projektů funguje díky finanční podpoře Spolkového ministerstva životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů již od 90. let, přičemž jsou jednotlivé projekty realizovány na základě mezirezortních dohod. Cílem těchto projektů je vyvarovat se

zatěžování životního prostředí v příhraniční oblasti nebo tuto zátěž snížit.

V průběhu 90. let byly projekty zaměřeny hlavně na oblast čistoty vod (např. snížení zatížení škodlivých látek v Labi), přičemž od druhé poloviny 90. let se podpora projektů přesunula do oblasti čistoty ovzduší (snížení zatížení škodlivých látek v ovzduší v Krušných horách) a energie. Ochrana klimatu a obnovitelné zdroje energie zůstanou i nadále hlavní oblastí podpory. Další aktuální téma tvoří životní prostředí a doprava.

Financování projektů je uskutečňováno premii k úrokům a příplatky k investicím. Počítá se rovněž s přiměřeným podílem investora.

Od roku 1996, tedy od roku, kdy byla podepsána Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo o spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí, bylo sjednáno několik společných německo-českých pilotních projektů v oblasti ochrany životního prostředí realizovaných v České republice, na které Spolkové ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů poskytlo celkem zhruba 48 milionů eur.

Tabulka 3/Tabelle 3

Smlouvy a dohody uzavřené v rámci naplňování česko – německé spolupráce v oblasti životního prostředí/abgeschlossene Verträge und Abkommen im Rahmen der deutsch-tschechischen Zusammenarbeit im Umweltbereich

Rok	Název
1996	Dohoda mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Spolkovým ministerstvem životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů o implementaci pilotního projektu pro životní prostředí nazvaného „Snížení znečištění odpadních vod Spolku pro chemickou a hutní výrobu, a. s., Ústí nad Labem, způsobeného organicky vázanými halogeny
1996	Smlouva o poskytnutí příspěvku na uskutečnění pilotního projektu na ochranu životního prostředí „Článek 35 – Mobilní systém pro dálkové měření znečištění ovzduší“ LIDAR s.r.o. jakož i Nadace Charty 77 (iniciátorka projektu) „Článek 35“ a Spolkového ministerstva životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů Spolkové republiky Německo
1996	Smlouva o poskytnutí příspěvku na uskutečnění pilotního projektu na ochranu životního prostředí „Čistírna odpadních vod Děčín“ – Severočeská vodárenská společnost, a.s. – SVS a.s. a Spolkové ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů Spolkové republiky Německo
1997	Ujednání mezi Spolkovým ministerstvem životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů Spolkové republiky Německo a Ministerstvem životního prostředí České republiky o uskutečnění společného pilotního projektu na ochranu životního prostředí „Ekologická výroba tepla a elektřiny v Chebu“
2000	Dohoda mezi Ministerstvem životního prostředí České republiky a Spolkovým ministerstvem životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů Spolkové republiky Německo o společném uskutečnění pilotního projektu na ochranu životního prostředí v ČR s cílem snížení přeshraniční zátěže životního prostředí „Rekonstrukce a modernizace čistíren odpadních vod Most-Chánov a Teplice-Bystřany“
2002	Dohoda mezi Ministerstvem životního prostředí České republiky a Spolkovým ministerstvem životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů Spolkové republiky Německo o společném uskutečnění pilotního projektu na ochranu životního prostředí „Obnova stanic na měření jakosti vody v Obráství a v Zelčíně, jakož i ústřední laboratoře v Praze“ v České republice
2003	Dohoda mezi Ministerstvem životního prostředí České republiky a Spolkovým ministerstvem životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů Spolkové republiky Německo o společném uskutečnění pilotního projektu na ochranu životního prostředí „Větrný park Loučná“
2005	Dohoda mezi Ministerstvem životního prostředí České republiky a Spolkovým ministerstvem životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů Spolkové republiky Německo o uskutečnění pilotního projektu na ochranu životního prostředí „Větrný park Rusová“

Jednalo se například o projekty:

- Projekt 35-mobilní dálkový měřicí systém znečištění ovzduší
- Čistírna odpadních vod Děčín (projekty v provozu od roku 2000, finanční příspěvek ve výši 9,8 miliónu DM).
- Snížení znečištění odpadních vod Spolku pro chemickou a hutní výrobu, a.s. Ústí nad Labem, způsobeného organicky vázanými halogeny (projekt v provozu od roku 1999, finanční příspěvek 3 miliony DM)
- Ekologická výroba tepla a elektřiny ve městě Cheb (realizace projektu v letech 1997–1999, forma zvýhodněných půjček – půjčka 17,46 miliónu DM, účelová dotace 1,2 milionu DM, dotace na snížení úrokové sazby 4,16 miliónu DM)
- Obnova stanic na měření jakosti vody v Obříství a Zelčíně, jakož i ústřední laboratoře v Praze (zahájení projektu v roce 2003, finanční dotace milion euro)
- Rekonstrukce a modernizace čistíren odpadních vod Most-Chánov a Teplice-Bystrany (zahájení provozu v roce 2003, finanční dotace 4,82 milionu euro, úvěr 4 miliony euro)
- Větrný park Loučná/Wiesenthal (zahájení projektu v roce 2004, finanční dotace 812 tisíc euro)
- Větrný park Rusová (zahájení projektu na podzim 2006, finanční dotace 2 mil. euro)

Obě země také spolupracovaly na řadě projektů v rámci programu Phare CBC (např. „Děčín – kanalizace a čistírna odpadních vod“ nebo „Hřensko – čistírna odpadních vod“). Nyní spolupracují na projektech v rámci programu INTERREG (např. projekt „Modernizace čistírny odpadních vod Vejprty“ nebo „Perspektivy Evropy – Ochrana životního prostředí v kontextu česko-bavorské spolupráce“).

Spolkový ministr životního prostředí Jürgen Trittin a náměstek ministra životního prostředí Tomáš Novotný při slavnostním zahájení pilotního projektu „Obnova stanic na měření jakosti vody v Obříství a Zelčíně, jakož i ústřední laboratoře v Praze“ v srpnu 2002

Der Bundesumweltminister Jürgen Trittin und der Umweltvizeminister Tomáš Novotný bei der Einweihung des Pilotprojekts „Wiederaufbau der Station für die Gewässergütemessstationen Obříství und Zelčín sowie des Zentrallabors in Prag“ im August 2002

Foto: archiv MŽP

PhDr. Šárka Strahalová,
odbor Evropské unie,
ve spolupráci s věcnými odbory

KAPITOLA 2 – HLAVNÍ OBLASTI POLITIKY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ SPOLKOVÉ REPUBLIKY NĚMECKO

Pro Spolkovou republiku Německo znamená politika životního prostředí perspektivní směr rozvoje hospodářské a sociální politiky. Ochrana životního prostředí se utváří ve spolupráci se všemi činiteli rozvoje společnosti a její působení se neustále rozšiřuje. Při vypracovávání environmentální legislativy před více než 30 lety stály v popředí technologie end-of-pipe vyžadující ještě dodatečnou péči o životní prostředí. Dnes je středem pozornosti vývoj a použití technologií, které již preventivně zabraňují poškozování životního prostředí a podstatně je minimalizují. Stále větší úlohu sehrává politika zaměřená na ochranu životního prostředí a energetická politika. Sem patří rozvoj obnovitelných energií – a to nejen ve výrobě elektrického proudu, ale i tepla a paliv. Německá environmentální politika se rovněž orientuje na kvalitativní skok v účinnosti energie. Snižuje závislost na dovozech energie, posiluje konkurenceschopnost hospodářství a zaměřuje se na ochranu klimatu. Ekologickou strategií spolkové vlády je: od okraje dovnitř společnosti, od defenzívy k ofenzívě, od resortní politiky k preventivnímu zajištění budoucnosti.

Politika životního prostředí uplynulých měsíců dala rozhodující impulsy pro perspektivní inovace. Vytváří rámec pro ekologickou průmyslovou politiku odpovídající potřebám 21. století, průmyslovou politiku, která se včas vyrovná se skromnějšími zdroji a bude odpovídat trhům zítřka a také pro průmyslovou politiku, v níž bude splývat účinná ochrana životního prostředí s konkurenceschopností a vytvářením pracovních míst.

Německo provádí ekologickou politiku *reálně a konkrétně* jako celospolečenský projekt, do něhož jsou ve stejné míře zapojeny odbory, církve a ekologické organizace i hospodářské svazy, obce a spolkové země. Úspěchy této integrující strategie můžeme jasně vidět již nyní. Po jednáních se spolkovými zeměmi se například podařilo nahlásit Komisi EU v Bruselu 22 dalších chráněných oblastí a osm rozšíření takových území podle směrnice Fauna Flora Habitat (FFH). Tím byl plně zajištěn německý příspěvek k evropské soustavě chráněných území Natura 2000. Spolková vláda spolupracuje úzce se spolkovými zeměmi, nadacemi a ekologickými organizacemi také při bezplatném převodu 100.000 ha chráněných přírodních ploch celostátního významu.

Německá politika životního prostředí má také přispět k tomu, aby bylo z celospolečenského hlediska zajištěno spravedlivé rozdělení případných břemen. Spolkové ministerstvo životního prostředí (BMU) vychází z otázky: Kdo by byl postižen, kdyby se nic nepodniklo? Co dělat,

aby chudší netrpěli ekologickými škodami, které způsobí bohatší? Jinak řečeno: rodiny, které si mohou dovolit být pouze na hlavní dopravní tepně, nesmějí být proto vystaveny většímu riziku nemoci způsobeným jemným prachem. Spolková vláda proto rozhodla o označování vozů s nízkými emisemi a pracuje na dalších opatřeních ke snížení prašnosti.

Z mezinárodního hlediska je třeba rozhodujícím způsobem omezit změnu klimatu, zajistit stabilní ceny energie a surovin i transfer technologií, aby měly chudé země šanci na rozvoj. To předpokládá, že průmyslové a nově se rozvíjející země budou muset udržovat svůj blahobyt s nižším využíváním zdrojů, budou snižovat emise a škody na životním prostředí a udržovat funkčnost velkých ekosystémů. Za tím účelem je nutná úzká součinnost mezi ekologickou politikou a hospodářstvím. Německý ministr životního prostředí Sigmar Gabriel proto inicioval m.j. proces dialogu mezi Svazem německého průmyslu a BMU, aby společně a cílevědomě hledaly řešení, jež by byla přínosná pro životní prostředí i ekonomiku. BMU se v rámci Světové obchodní organizace (WTO) zasazuje za zrušení cel pro investice do obnovitelných energií a ekologického zboží. Spolková vláda zesiluje exportní ofenzivu v oblasti obnovitelných energií s důrazem na účinnost energií. Spolkový ministr životního prostředí nastartoval iniciativu k implementaci projektů na ochranu klimatu v zemích jihu (Clean Development Mechanism, CDM) a podepsal již dvoustranné dohody o spolupráci v oblasti CDM s Egyptem a Mexikem. Iniciativou v oblasti CDM vytvořila spolková vláda předpoklady i pro německé hospodářství, aby se zapojilo do snah o větší globální spravedlnost a větší účinnost ochrany klimatu. Vzhledem k rostoucí spotřebě energie v zemích jihu má iniciativa CDM mimořádný hospodářský a klimaticko-politický význam.

BMU sleduje cílevědomě strategii zapojování nových partnerů do moderní ochrany životního prostředí formou kulatých stolů a činí tak ochranu životního prostředí součástí všech oblastí hospodářství a společnosti. Podporuje inovace cestou integrované politiky produktů: producenti surovin, výrobci, obchodní sféra, iniciativy spotřebitelů a podniky zpracovávající odpad společně pracují na vylepšení výsledného produktu. Tyto kulaté stoly jsou tím nejlepším předpokladem pro rozvoj perspektivních technologií šetrnějších k životnímu prostředí. BMU připravuje t.č. akční plán produktivity zdrojů s cílem snížit použití zdrojů a co nejvíce omezit ekologické škody při těžbě zdrojů, při používání výrobku a jeho likvidaci. Materiály mají být užívány účinně, pokud možno v oběhovém hospodářství,

při níž si surovina při náročné recyklaci uchová své kvality. To vede ve svém důsledku ke snížení zátěže životního prostředí, k úspoře nákladů na dovoz surovin a likvidaci odpadů.

Větší úsilí v oblasti zdrojů je na planetě s omezenými nalezišti – ale s rostoucí populací se stoupajícími konzumními nároky – nezbytným předpokladem pro to, aby se na blahobytu mohli podílet všichni. Pro německé hospodářství je to navíc strategie, jež mu globálně přináší nesmírné konkurenční výhody. Strategické ekologické partnerství mezi Německem a Čínou, jež spolková vláda dohodla v lednu 2006 v Čing-tao, je v tomto kontextu rozhodujícím krokem. Vždyť kombinace výzkumu a vývoje s obrovským trhem 1,2 miliardy lidí povede brzy k nezbytné masové produkci, a tím ke snižování nákladů u produktů a technologií šetrných z hlediska energie i zdrojů. Německo-čínské ekologické partnerství urychlí zlepšení životního prostředí v globálním měřítku.

Spolková vláda i nadále opouští jadernou politiku a zaměřuje se na energetickou politiku zcela nového typu: podporuje široké zavádění obnovitelných energií na trh, a to nejen v oblasti elektřiny, ale i paliv a tepla. Dne 1. července 2006 vstoupil v platnost předpis pro aditiva biologických paliv. Připravují se daňové úlevy pro topné oleje s nízkým obsahem síry a má se zlepšit podpora obnovitelných energií v oblasti výroby tepla. Tím bude podstatně snížena závislost na dovozu zemního plynu a ropy a ve střednědobé i dlouhodobé perspektivě budou stabilizovány náklady na vytápění. Spolková vláda vytvořila agenturu s celostátní sítí, jejímž úkolem je dbát o spravedlivé podmínky soutěže v energetickém sektoru. I to je pro stabilizaci energetických cen nutné. Navíc spolková vláda učinila zvyšování účinnosti energie samostatným centrálním tématem. Tato skutečnost zároveň snižuje závislost na dovozech energie, posiluje konkurenceschopnost německých podniků a snižuje emise skleníkových plynů škodlivých pro životní prostředí. K ochraně klimatu může v časovém horizontu do roku 2020 velice přispět zvyšování energetické účinnosti. Proto bude zvyšování účinnosti energie také v centru pozornosti německého předsednictví EU v roce 2007 a německého předsednictví v G8 (2007).

BMU dále rozvíjelo obchod s emisemi. Druhý Národní alokační plán pro období 2008–2012 předpokládá pro sektory energetika a průmysl snížení emisí o 15 milionů tun CO₂. Podkladem pro srovnání je průměr let 2000–2002. Alokační plán 2008–2012 vytváří účinné investiční pobídky a vytváří jasné rámcové podmínky ochrany klimatu pro modernizaci německých elektráren.

Spolková vláda navýšila program asanace budov v oblasti emisí CO₂ na 1,4 mld. euro a zvýšila jeho přitažlivost. Jde o investice ve výši cca 10 mld. euro. Program asanace budov

ušetří v letech 2008/12 1,6 mil. tun CO₂ a vytvoří 250 000 pracovních míst. Přínosem pro občany bude snížení energetických nákladů.

Kromě toho pracuje BMU v mnoha úsecích na tom, aby byla ochrana životního prostředí zbavena byrokracie, např. aby se zjednodušily předpisy povolující používání zařízení, a to bez poklesu náročnosti v oblasti konkrétní ochrany životního prostředí. Důležité jsou i předlohy zákonů, jejichž cílem je zvýšení transparentnosti a účasti občanů v oblasti ochrany životního prostředí a ekologické politiky.

V německé environmentální politice hrají významnou roli mezinárodní úkoly. Německo chce být v oblasti životního prostředí v mezinárodním měřítku průkopníkem. To se projevuje především při multilaterálních jednáních o klimatu, ať již jako naposledy v Montrealu a v Bonnu nebo při MENAREC III (Middle East-North Africa Renewable Energy Conference) v Káhiře, jež podporuje rozvoj obnovitelných energií v severní Africe a v arabském světě. Vedle strategického ekologického partnerství s Čínou podporuje spolková vláda zejména spolupráci v oblasti ekologické politiky a technologie s novými průmyslovými zeměmi jako je Indie, Jižní Afrika a Brazílie.

Německo bude hostitelskou zemí při konferenci smluvních států k udržení biodiverzity (2008 v Bonnu) a chce svého postavení využít k prosazení důležitých kroků v otázkách rozhodujících pro přežití lidstva. Definitivního průlomu hodlá dosáhnout především ve třech ústředních oblastech:

- v ochraně ještě existujících deštných pralesů a zajištění vyrovnávacích funkcí lesů typických pro naše klima,
- v budování celosvětové soustavy chráněných území do roku 2010 na pevnině a do roku 2012 na moři a
- v účasti chudších zemí na výhodách, které máme z biologické diverzity.

Aby bylo možno přesvědčivě vystupovat v zájmu ochrany biodiverzity, vypracovalo BMU již v uplynulých měsících národní strategii k udržení rozmanitost biologických druhů. Vždyť přesvědčit ostatní může jen ten, kdo podnikne důsledné kroky ve vlastní zemi.

Protože účinnost přírodního ekosystému již celosvětově výrazně klesá, je udržení funkčnosti ekosystémů a zejména biodiverzity jedním z ústředních témat německého předsednictví EU a G8. Dalšími ústředními tématy jsou ochrana klimatu, podpora a rozvoj obnovitelných energií, účinnost energií a jejich zdrojů. Ve světě můžeme trvale bojovat proti chudobě jen neustálým rozvojem, což předpokládá důslednou ochranu přírodního prostředí. Německá environmentální politika k tomu chce přispět nejen ve vlastní zemi, ale i bilaterálně a multilaterálně.

*Spolkové ministerstvo životního prostředí,
ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů (BMU)*

KAPITOLA 3 – ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ VE SPOLKOVÉ REPUBLICE NĚMECKO

3.1 Stav životního prostředí ve Spolkové republice Německo

Realizace politiky životního prostředí za posledních 30 let přivedla SRN do společnosti ekologicky pokrokových zemí. V některých oblastech převzala dokonce roli průkopníka a posunula se na vedoucí mezinárodně uznávané pozice. Široce založená politická opatření vedla k tomu, že se výrazně zlepšila kvalita životního prostředí. Přísnými, stavu techniky odpovídajícími a stále novými požadavky na životní prostředí došlo v různých oblastech k významnému odpoutání hospodářských výsledků na jedné straně od zatížení životního prostředí (od spotřeby energie nebo emisí určitých škodlivin) na straně druhé. Zejména v oblastech čistoty ovzduší, odpadového hospodářství a ochrany čistoty vod se kvalita životního prostředí významně zlepšila.

Německo zaujímá mezi členskými státy OECD dobrou pozici a pokud se týká snížení oxidu siřičitého a stupně připojení na plně biologické čistírny odpadních vod, dokonce vedoucí pozici. Pokroky v ochraně ŽP jsou především výsledkem aktivit hospodářských subjektů a soukromých domácností. Jsou způsobeny vysokým ekologickým uvědoměním občanů a společenských skupin, které se odráží v širokém konsensu o nutných ekologických opatřeních. Dosažené výsledky ve zlepšení stavu životního prostředí se uskutečňovaly především sektorově snížením škodlivých emisí.

Emise oxidu siřičitého klesly z 5 321 kt v roce 1990 na 575 kt v roce 2004. Emise oxidů dusíku se snížily z 2 883 kt v roce 1990 na 1 569 kt v roce 2004. Emise oxidu uhličitého klesly v období 1990–2004 o 16%. Z Kjótského protokolu vyplývá i cíl snížit produkci oxidu uhličitého mezi lety 2008 až 2012 o 21% v porovnání s rokem 1990.

Došlo ke zvýšení množství čištěné odpadní vody na moderních biologických ČOV, na které je připojeno téměř 90% obyvatelstva. Existují však velké rozdíly mezi jednotlivými spolkovými zeměmi. Například v Durynsku je na ČOV připojeno pouze 61% obyvatel, naproti tomu v Brémách či Hamburku 100%. Připojení obyvatelstva na kanalizaci vzrostlo v roce 2001 na 95%.

Množství komunálního odpadu představovalo v roce 2003 téměř 44 mil t, což představuje mírný nárůst. V roce 2003 bylo recyklováno 8,4 mil t. papíru a 3,3 miliónu tun skla.

V oblasti ochrany přírody a krajiny bylo vymezeno celkem 4 614 oblastí s rozlohou přes 3 milióny hektarů spadajících do chráněné území soustavy NATURA 2000. Nejvíce ploch je ve

spolkové zemi Bavorsko – kolem 645 tisíc hektarů. Rozloha národních parků představuje 2,6% celkové plochy SRN.

Spolková republika Německo se aktivně podílí na mezinárodní spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí na úrovni EU, v mezinárodních mnohostranných smlouvách i prostřednictvím bilaterální spolupráce. V rámci regionální spolupráce se SRN podílí na aktivitách Úmluvy o ochraně Alp a dohod o ochraně řek Labe, Odry, Rýna a Dunaje, Baltského i Severního moře.

Další rozvoj německé politiky životního prostředí bude mít za cíl dosažení udržitelného rozvoje zejména ekologickým rozvojem produkce a produktů, jakož i ekologickým chováním. Dále budou upevněna a rozvinuta již započatá rozsáhlá integrovaná ochrana životního prostředí a přechod k udržitelně hospodařící společnosti. Počítá se s dalším zvýšením podílu obnovitelných energií na výrobě elektrické energie na 20% v roce 2020. Za tímto účelem byla v roce 2004 přijata novela zákona o obnovitelných energiích.

Spolková vláda též rozhodla o odklonu od jaderné energetiky (v roce 2004 se jednalo o podíl 26% na výrobě elektrické energie). Má se dále pokračovat v odpoutávání hospodářského růstu od spotřeby energií a znečišťování životního prostředí (již v letech 1991–2000 došlo i při růstu HDP o 15,1% ke snížení emisí do ovzduší).

3.2 Environmentální legislativa Spolkové republiky Německo

Od roku 1986 je v Německu za otázky životního prostředí na spolkové úrovni zodpovědné Spolkové ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů (1. sídlo v Bonnu, 2. v Berlíně). Do jeho kompetence spadá Spolkový úřad životního prostředí (sídlo v Dessau), Spolkový úřad pro ochranu přírody (sídlo v Bonnu) a Spolkový úřad pro ochranu před zářením (sídlo v Salzgitteru).

Spolkové ministerstvo se soustřeďuje ve většině případů pouze na rámcovou legislativu v oblasti životního prostředí; konkrétní věcná problematika (vč. legislativy) je řešena na úrovni zemských ministerstev životního prostředí.¹ Jednotlivé spolkové země spolupracují v rámci tzv. Konference ministrů životního prostředí. Místní úřady jsou pak zodpovědné za návrhy plánování měst a krajiny a ovlivňují tak jednotlivé oblasti životního prostředí.

Během prvních 100 dnů nové spolkové vlády křesťanských a sociálních demokratů došlo ke zdvojnásobení financování

1 Více k novému uspořádání kompetencí Spolku a spolkových zemí v právu životního prostředí viz www.bmu.de/gesetze_verordnungen/aktuell/doc/37620.php

obnovitelných zdrojů energie a programu CO₂ – sanace budov, další kroky se týkaly snížení emisí CO₂ a ochrany klimatu. Počáteční úspěch je možné zaznamenat v následujících oblastech: v zákonu o ochraně proti hluku z letecké dopravy, označování vozidel s nízkou hladinou emisí, ve zmrazení prodejů bývalých vojenských lokalit a v mezinárodní ochraně klimatu. Byla ukončena i dlouholetá diskuse o stanovištích (zejména v souvislosti se směrnicí o stanovištích).

Kompletní výčet zákonů spadající do působnosti spolkového ministerstva životního prostředí lze nalézt pod odkazem: www.bmu.de/gesetze_verordnungen/alle_gesetze_verordnungen_bmu/doc/35501.php

3.2.1 Změna klimatu

V oblasti emisního obchodování byl po mnohých diskuzích se zúčastněnými partnery předložen NAP II pro druhé obchodovací období. V tomto dokumentu jsou zohledněny následující principy:

- snaha o zvýšení pobídek k výstavbě úsporných a ŽP příznivých elektráren
 - snaha o zjednodušení a zpřísnění alokačních pravidel
 - snaha o to, aby byla brána v potaz i konkurenceschopnost v energetice
 - snaha o zamezení neočekávaného profitu dodavatelů el. energie
 - obhajování spravedlivých a standardních předpisů obchodování v členských zemích při jednáních v Bruselu
- Zájmem Německa je prozatímní závazek ke snížení redukčního cíle do roku 2020 o 30% a navíc je ochotno usilovat o další a dokonce větší redukce emisí.

Další zajímavou oblastí je od roku 2001 tzv. KfW program sanace budov, ve kterém je úspěšně skloubena otázka ochrany klimatu, pracovního trhu a finančních úlev pro domácnosti. Výsledky jsou zřejmé z následujících ukazatelů:

- emise CO₂ ze staveb jsou redukovány – celkem o 1,1 mil t do roku 2005
- každá 1 miliarda euro investovaná do modernizace budov vytváří cca 25 000 pracovních míst ve stavebnictví – v roce 2004 a 2005 se jednalo ročně o 30 000 míst
- domácnosti budou mít výhodu z trvalého snížení energetických nákladů

3.2.2 Ochrana ozonové vrstvy

Obnova ozonové vrstvy je považována za dlouhodobý úkol na národním i mezinárodním poli. S novou legislativou v oblasti odpadů a chemických látek Německo výrazně podporuje dosažení tohoto cíle. Dne 18. ledna 2006 spolkový kabinet odsouhlasil návrh předpisu, který umožňuje redukovat vypouštění látek, které ozonovou vrstvu poškozují. Navíc současná ustanovení mj. o redukci emisí ve vztahu k zařízením a výrobkům, obsahujícím tyto látky (chlazení, klimatizace, hasící zařízení apod.) a o školení odpovědných osob se výrazně rozšířila.

Nedílnou součástí této problematiky jsou nové *mezinárodní standardy chemické bezpečnosti*, které byly úspěšně obhájeny na mezinárodní konferenci OSN (ICCM) ve dnech 4.–6. února 2006 v Dubaji. Německo podporuje rozhodnutí přijatá na této konferenci jako dobrý předpoklad k dosažení cílů stanovených na summitu v Johannesburgu – aby chemické látky byly užívány a vyráběny takovým způsobem, který povede k minimalizaci význačných negativních vlivů na lidské zdraví a životní prostředí.

3.2.3 Čistota ovzduší

V porovnání s minulými desetiletími se podařilo díky stanovení přísných mezních hodnot a limitů snížit celkové znečištění ovzduší způsobené jak velkými (průmysl), tak malými (domácnosti) zdroji znečištění. Spolková vláda ve svém přístupu v oblasti čistoty ovzduší vsadila na širokou řadu hospodářských pobídek, a tak například od 1. ledna 2003 jsou pohonné látky, které v jednom kilogramu obsahují nanejvýše 10 miligramů síry, cenově zvýhodněny.

Zároveň jsou podporována alternativní paliva. Do roku 2020 platí daňové úlevy/zvýhodnění pro používání zemního plynu jako pohonné látky.

Základním dokumentem v boji za čistotu ovzduší je pak *Zákon o ochraně před imisemi* z roku 1974 (poslední novelizace v roce 2005) a s ním spojené další právní nařízení a správní předpisy. Výše zmíněný zákon například stanovuje a upravuje podmínky pro zřízení a provoz průmyslových zařízení, konkretizuje dohled na čistotou a zlepšováním ovzduší apod. Kromě toho ještě existují i předpisy k ochraně ovzduší na zemské úrovni.

V říjnu 2002 vstoupil v platnost *První všeobecný správní předpis ke spolkovému zákonu o ochraně před imisemi (Technický návod k udržení čistoty ovzduší)*, tzv. TA Luft. Předpis konkretizuje podmínky, které musí splňovat průmyslová a další zařízení, aby mohla obdržet příslušná povolení k provozu. Imisní část obsahuje nařízení vedoucí k ochraně občanů před příliš vysokým zatížením škodlivými látkami z různých průmyslových zařízení. V části o emisích je stanoven požadavek pro prevenci proti škodlivým vlivům na životní prostředí a jsou zde také určeny emisní limity pro škodliviny dostávající se do ovzduší produkcí z průmyslových zařízení. Zároveň je stanoveno, že stará zařízení musí po určitém přechodném období splňovat nový technický standard.

3.2.4 Odpadové a obalové hospodářství

Základním přístupem v odpadovém hospodářství je princip odpovědnosti výrobce, který je obsažen v hlavním dokumentu, *Zákonu o oběhovém hospodářství a odpadech* z roku 1996 (poslední novelizace v roce 2006). Podle tohoto principu musí výrobce ve výrobní fázi uplatňovat a používat takové postupy, které při konečné produkci a pozdějším použití výrobků povedou k co nejmenšímu vzniku odpadu,

popřípadě umožní recyklaci nebo k životnímu prostředí co nejvíce šetrné odstranění odpadu.

Nakládání s obaly je upraveno na základě *Nařízení o předcházení a zhodnocení produkce obalových odpadů* (naposledy novelizováno v roce 2005). Na základě tohoto nařízení jsou výrobci a obchodníci povinni od 1. ledna 1993 bezplatně převzít prodejní obaly po upotřebení od spotřebitelů a zajistit jejich opětovné použití nebo zužitkování (je vyloučena forma veřejné likvidace odpadu).

Výrobci a obchodníci se mohou zapojit do systému, který umožňuje celoplošně pravidelné vyzvedávání použitých prodejních obalů soukromých konečných spotřebitelů v dostatečné míře. Na tomto základě byl zřízen tzv. duální systém Německa (Duales System Deutschland AG), který organizuje sběr použitých prodejních obalů a jejich následné třídění podle složení a další zhodnocení. Výrobci a obchodníci pak přispívají do systému licenčními poplatky. Od roku 1993 bylo v rámci tohoto systému sebráno, roztríděno a recyklováno přes 36 mil t prodejních obalů.

Od 1. ledna 2003 platí v Německu povinnost používat zálohované láhve (pro minerální vody, piva, osvěžující nápoje s CO₂). Díky tomuto opatření se podařilo stabilizovat výši používaných obalů. Od 1. června 2006 platí tato povinnost i pro osvěžující nápoje bez CO₂ a pro míchané nápoje obsahující alkohol. Z tohoto nařízení budou i nadále vyjmuty ovocné a zeleninové šťávy, mléko, víno, lihoviny.

3.2.5 Obnovitelné zdroje energie

Podpora obnovitelných zdrojů energie prostřednictvím *Zákona o obnovitelných zdrojích energie* zůstává nejdůležitějším bodem pro dodávky obnovitelné energie. Mechanismus podpory bude nezbytně stále přehodnocovat a adaptovat na aktuální podmínky.

V současné době byl předložen *dodatek k Zákonu o obnovitelných zdrojích energie*, jehož záměrem je přizpůsobit speciální regulaci pro dodavatele elektrické energie.

Dodatek navrhuje snížit zátěže energeticky náročných podniků a vytvořit podmínky pro větší transparentnost rozdělení finančních prostředků v rámci *Zákona o obnovitelných zdrojích energie*. Spolková rozvodná agentura by měla snadněji monitorovat rozdělení prostředků jednotlivým odběratelům energie vyplývající z tohoto zákona.

Program obchodních stimulů pro zajištění obnovitelných energií je jeden z klíčových nástrojů energetické politiky. Je financován z výnosů ekologické daňové reformy a patří mezi nejdůležitější nástroje pro podporu investic obnovitelných energií v oblasti trhu s teplem. Zajišťuje celkem cca 30 000 pracovních míst v oblasti solární energie a bioenergetickém sektoru. Ve vyjednávání o rozpočtu vláda úspěšně obhájila pokračování tohoto stimulačního programu.

Cíle zakotvené v koaliční dohodě o zvyšování podílu obnovitelných energií na celkové energetické spotřebě (z 4,2%

do roku 2010 na 10% do roku 2020) mohou být dosaženy, jestliže tržní potenciál obnovitelných energií bude v budoucnosti ještě lépe využíván, zvláště na poli tepelných technologií.

Pozitivní dopad na rozvoj obnovitelných energií bude mít navýšení finanční podpory výzkumu v této oblasti. V rámci vyjednávání rozpočtu je vláda, v porovnání s prvním návrhem rozpočtu, schopna navýšit podporu o 40 mil euro ročně ve financování výzkumu do roku 2009. Spolkové ministerstvo tedy navýšilo svůj podíl z celkového rozpočtu na výzkum na 2,67%. Přecházející výše podílu činila pouze cca 1%. Z uvedeného vyplývá nárůst důležitosti výzkumu v oblasti obnovitelných zdrojů energií.

3.2.6 Ochrana přírody

Spolková vláda považuje zajištění ochrany přírodních oblastí za svou prioritu, ve které by měl jít veřejný sektor příkladem. Proto bylo vydáno prohlášení v koaliční dohodě, které uvádí bezplatný převod 80–125 tis. národně chráněných přírodních oblastí ve spolkovém vlastnictví (včetně „green belt“) na Spolkovou nadaci (nejlépe DBU – Německou spolkovou nadaci pro životní prostředí) nebo na jednotlivé země. Je nařízeno okamžité zmrazení prodeje půdy ve všech národních přírodních chráněných oblastech k zajištění ochrany přírodního dědictví v krátkém období. Po inventarizaci oblastí, kterých se zastavení prodeje týká, bude moci začít i převod půdy. Je důležité, že se podařilo získat všechny zúčastněné partnery pro aktivní účast na celém procesu.

3.2.7 Životní prostředí a doprava

EU limity pro suspendované částice, které jsou v platnosti od ledna 2005, byly v Německu v roce 2005 překročeny v cca 30 městech. Existují zde tzv. zemské katalogy předepisující dopravní omezení, díky nimž se má předcházet překročení limitů. Je však třeba standardního celostátního označování vozidel, které by usnadňovalo monitorování restriktivních dopravních opatření. Proto spolková vláda odsouhlasila předpis (navržený spolkovým MŽP) o označování nízko-emisních vozidel, který upravuje celonárodní jednotné značení v souladu s hladinou jejich emisí. Toto značení požadované pro uvalení dopravních omezení bude zapracováno do předpisů o silniční dopravě.

Suspendované částice z diesellových motorů tvoří značný podíl znečištění částicemi, proto může dojít k zákazu provozu vozidel s vysokou hladinou emisí. Označená vozidla mohou být však zčásti nebo zcela vyjmuta z dopravních omezení, která si stanovují jednotlivé země. Budou označována osobní vozidla, nákladní vozidla i autobusy. Zodpovědné autority podle zemského zákona a autority odpovědné za testování výfukových plynů podle předpisů o registraci v silniční dopravě budou zodpovědné za vydávání známek/nálepek.

3.2.8 Ochrana proti hluku

Významným posunem v environmentální legislativě v Německu je snaha o revizi *Zákona o hluku z letecké dopravy* z roku 1971. Důvodem novely je zejména velký nárůst letecké dopravy a nevyhovující standardy (např. na letišti v Mnichově nedosahuje ochranná zóna 1, stanovená dle starého zákona, ani k plotu ohraničující dnešní areál letiště). Původní zákon také neřeší např. otázku zvukové izolace v obydlených oblastech.

Cílem pozměňovacího návrhu je dosáhnout rovnováhy mezi oprávněnými požadavky místních obyvatel a zájmy letecké dopravy. Specifikuje aktualizované standardy ochrany proti hluku a zajišťuje výhledové plánování osídlení v oblastech blízkých letišťům a stejně tak tvoří nezbytnou právní a projektovou jistotu pro letiště. Nový zákon by měl stanovit požadavky na zvukovou izolaci pro obyvatele v blízkosti le-

tišť, dále by měl rozšířit ochranná pásma, pokles hraničních hodnot přes den cca o 10 – 15 dB, a poprvé zavádí noční ochranná pásma.

V oblasti ochrany hluku se také Německo potýkalo s přípravou pozměňovacího návrhu předpisu o *ochraně proti hluku ze sportovních zařízení* v souvislosti s MS ve fotbale. Spolková vláda odsouhlasila pozměňovací návrh zajišťující velkým národním i mezinárodním sportovním událostem jejich pokračování i po 22. hodině. V budoucnu budou moci odpovědné autority dát v individuálních případech souhlas ke zvýšeným hladinám hluku v bezprostřední okolí stadionu.

Mgr. Marcela Kroutilová, odbor Evropské unie
PhDr. Šárka Strahalová, odbor Evropské unie
www.env.cz

RÉSUMÉ

Kapitel 1.1. Gemeinsame deutsch-tschechische Umweltkommission

Das Abkommen zwischen der Regierung der Bundesrepublik Deutschland und der Regierung der Tschechischen Republik über die Zusammenarbeit auf dem Gebiet des Umweltschutzes hat eine Grundlage für das Fungieren der Gemeinsamen deutsch-tschechischen-Umweltkommission gelegt. Ziel der regelmäßigen Tagungen ist, über den aktuellen Stand der Umweltpolitik in beiden Staaten zu informieren, über die Tätigkeit der Arbeitsgruppen der Kommission und über die gegenseitige Zusammenarbeit in einzelnen Bereichen der Umwelt, inkl. der Berichte über die verwirklichten, verlaufenden oder vorbereiteten deutsch-tschechischen Projekte usw. Bescheid zu geben. In diesem Jahr hat sich bereits die 7. Tagung verwirklicht, an der die aktuellen Fragen der Umweltpolitik in Deutschland sowie in der Tschechischen Republik verhandelt wurden.

Kapitel 1.2 Luftreinhaltung

Der Beginn der deutsch-tschechischen Zusammenarbeit im Bereich der Luftreinhaltung fällt in die Hälfte der 90. Jahre des 20. Jahrhunderts. Zum Impuls wurde ein hohes Maß der Verschmutzung im Grenzgebiet des Erzgebirges. An der Zusammenarbeit beteiligen sich von der deutschen Seite die Vertreter des Umweltbundesamts (UBA), des Bayerischen Staatsministeriums für Umwelt, Gesundheit und Verbraucherschutz (BayStMLU) in München, des Sächsischen Ministeriums für Umwelt und Landwirtschaft (SMUL) in Dresden und aus der Tschechischen Republik die Vertreter des Umweltministeriums (MŽP) und des Tschechischen hydrometeorologischen Instituts (ČHMÚ).

Der Hauptzusammenarbeitsinhalt in den vorigen Jahren war, die regionalen Luftbelastungen durch Emissionen aus kleinen und mittleren Quellen zu reduzieren, ganzjährig die Emissionen der Stoffe zu senken, die die Entstehung des Bodenozone verursachen, die Quellen der Stinkstoffe zu identifizieren und deren Verbreitung zu begrenzen.

Zu den wichtigen Dokumenten, die in der letzten Zeit angenommen wurden, reiht sich z. B. der s. g. gemeinsame Bericht über den Staub an, mit dem Titel „Impact of particles on air quality in the region along the Czech/German border“.

Kapitel 1.3 Gewässerschutz

Eine sehr gute Zusammenarbeit mit der Bundesrepublik Deutschland auf Grenzgewässer im Bereich der Wasserwirtschaft ermöglicht, die aktuellen wasserwirtschaftlichen und wasserrechtlichen Probleme auf Grenzgewässer im Interesse beider Seiten zu lösen. Deren Ziel ist die Koordinierung in der Sicherstellung der technischen

Maßnahmen, die mit der Grenzwasserstromaufbereitung, -pflege und -erneuerung, in der Bewirtschaftung des Grenzgewässers, Bereitstellung der hydrologischen Angaben, in dem Hochwasserschutz und in der Verbesserung der Qualität des Grenzgewässers, inkl. der Warndienstleistung zusammenhängen.

Die Zusammenarbeit wird durch einen Vertrag zwischen der Tschechischen Republik und der Bundesrepublik Deutschland über die Zusammenarbeit auf Grenzgewässer im Bereich der Wasserwirtschaft geregelt. Das höchste gemeinsame Organ, das die Fragen des Grenzgewässers zwischen der Tschechischen Republik und der Bundesrepublik Deutschland löst, ist die Deutsch-tschechische Grenzgewässerkommission für Grenzgewässer, deren letzte Tagung Anfang Oktober 2006 stattgefunden hat.

Kapitel 1.4 Twinning-Programme und gemeinsame Pilotprojekte

Zu Beweis der guten und funktionierenden Zusammenarbeit auf dem Gebiet der Umwelt dienen Twinning-Programme und gemeinsame Pilotprojekte zum Umweltschutz.

Das Wesentliche der Twinning-Programme ist eine langfristige Einwirkung der Staatsbeamten der EU-Mitgliedsstaaten in den entsprechenden Institutionen der Beitritts- und Kandidatenländer bei der Erfüllung der mit der Vorbereitung des Beitritts zur Europäischen Union verbundenen Aufgaben. In der ersten Phase, also zur Zeit, wann die Tschechische Republik ein Beitrittsstaat war, war die Bundesrepublik Deutschland der erste EU-Mitgliedsstaat, der das Twinning-Program im Umweltbereich unter dem Namen „Stärkung der institutionellen und Regelkapazität im Umweltsektor in der Tschechischen Republik“ realisiert hat. Bis zum Jahre 2005 war dann die tschechische Seite Beihilfeempfänger von einigen weiteren Twinning-Programmen mit Deutschland.

Jeweils beteiligt sich die Tschechische Republik als EU-Mitgliedsstaat in Zusammenarbeit mit Deutschland als Hilfeanbieter bei den Projekten in Rumänien. Seit November 2005 nimmt sie z. B. mit deutschen Experten am Program „Implementierung und Eintreibung der Gesetzgebung der Europäischen Gemeinschaft im Bereich IPPC“ in Craiova in Rumänien teil.

Beide Länder haben auch an einer Reihe von Pilotprojekten zusammengearbeitet, deren Ziel ist, die Belastung der Umwelt vorzubeugen oder diese Belastung wenigstens zu reduzieren. In den früheren Jahren wurden die Projekte vor allem in den Bereich von Gewässerreinheit gezielt, später hat sich der Schwerpunkt in den Bereich der Luftreinheit und Energie verschoben (z. B. Windpark Loučná oder Kläranlage Děčín). Weitere wichtige Bereiche sind auch Klimaschutz und erneuerbare Energien.

Kapitel 2 – Kernbereiche deutscher Umweltpolitik

Für Deutschland bedeutet die Umweltpolitik einen perspektiven Trend der Wirtschafts- und Gesellschaftspolitik. Umweltschutz wird in Zusammenarbeit mit allen Faktoren der Entwicklung der Gesellschaft gestaltet, seine Einwirkung wird jederzeit erweitert. Heute stehen die Entwicklung und die Anwendung von Technologien im Mittelpunkt des Interesses, die bereits präventiv die Beschädigung der Umwelt verhindern und diese wesentlich minimalisieren.

Das Bundesumweltministerium verfolgt zielbewusst die Strategie der Einbindung von neuen Partnern in modernen Umweltschutz und es macht somit den Umweltschutz zum Bestandteil aller Bereiche der Wirtschaft und der Gesellschaft. Es unterstützt Innovation durch Integrierte Produktpolitik: Rohstoffproduzenten, Produktentwicklern, Produzenten, Handel, der Wartungsbereich, Verbraucherinitiativen und Entsorger entwickeln gemeinsam Verbesserungen eines Produkts.

Die Bundesregierung verlässt auch weiterhin die Nuklearpolitik und orientiert sich an die energetische Politik eines ganz neuen Typs: sie unterstützt die breite Markteinführung erneuerbarer Energien nicht mehr nur im Strom-, sondern auch im Kraftstoff- und Wärmebereich.

In der deutschen Umweltpolitik spielen internationale Aufgaben eine wesentliche Rolle. Dies präsentiert sich vor allem bei den multilateralen Klimaverhandlungen oder in Zusammenarbeit im Bereich der Umweltpolitik und der Technologie mit neuen Industrieländern.

Da die Leistungsfähigkeit des Naturhaushalts weltweit bereits deutlich abnimmt, ist der Erhalt der Funktionsfähigkeit der Ökosysteme und im Besonderen der Biodiversität eins der Schwerpunktthemen der deutschen EU-Präsidentschaft und des deutschen Vorsitzes der G8. Weitere zentrale Themen sind: Klimaschutz, Ausbau erneuerbarer Energien, Energie- und Ressourceneffizienz.

Kapitel 3 – Umwelt in der Bundesrepublik Deutschland

Die Realisierung der Umweltpolitik in den letzten 30 Jahren hat die Bundesrepublik Deutschland in die Gesellschaft von progressiven Ländern gebracht. In einigen Bereichen hat sie sogar eine Pionierrolle übernommen und hat sich in führende, international anerkannte Positionen verschoben. Die weit gestützte politische Maßnahmen haben dazu geführt, dass sich wesentlich die Umweltqualität verbessert hat. Durch strenge, dem Technikstand entsprechende, immer neue Forderungen an die Umwelt ist in verschiedenen Bereichen zu einer bedeutsamen Loslösung der wirtschaftlichen Ergebnisse einerseits von der Umweltbelastung, andererseits von dem Energieverbrauch oder Emissionen bestimmter Schadstoffen gekommen. Besonders in den Bereichen Luftreinhaltung, Abfallwirtschaft und Gewässerreinhaltung hat sich die Umweltqualität beträchtlich verbessert.

Die Bundesrepublik Deutschland beteiligt sich aktiv an der internationalen Zusammenarbeit im Bereich des Umweltschutzes auf EU-Ebene, in den internationalen vielseitigen Verträgen sowie durch bilaterale Zusammenarbeit. Im Rahmen der regionalen Zusammenarbeit beteiligt sich Deutschland auch an den Aktivitäten der Alpenkonvention und der Abkommen zum Schutz von Flüssen Elbe, Oder, Rhein und Donau, sowie von der Ost- und Nordsee.

Eine weitere Entwicklung der deutschen Umweltpolitik wird zum Ziel die Erreichung der nachhaltigen Entwicklung besonders durch ökologische Entfaltung der Produktion und der Produkte haben, sowie durch ökologisches Verhalten. Weiterhin werden der bereits angefangene umfangreiche integrierte Umweltschutz und der Übergang zur haltbar wirtschaftenden Gesellschaft gestärkt und entwickelt. Es wird mit einer weiteren Anteilerhöhung von erneuerbaren Energien an der Produktion der elektrischen Energie auf 20 % im Jahre 2020 gerechnet, dazu wurde im Jahre 2004 eine Novelle des Gesetzes für den Vorrang Erneuerbarer Energien angenommen.

INSTITUCE V ČESKÉ REPUBLICE

Ministerstvo životního prostředí ČR
www.env.cz

Agentura ochrany přírody a krajiny
www.nature.cz

**CENIA, česká informační agentura
životního prostředí**
www.cenia.cz

Česká geologická služba
www.geology.cz

Česká geologická služba – Geofond
www.geofond.cz

Český hydrometeorologický ústav
www.chmi.cz

Správa Krkonošského národního parku
www.krnap.cz

**Správa Národního parku a chráněné
krajinné oblasti Šumava**
www.npsumava.cz

Správa Národního parku České Švýcarsko
www.npcs.cz

Správa Národního parku Podyjí
www.nppodyji.cz

Státní fond životního prostředí ČR
www.sfzp.cz

PhDr. Šárka Strahalová, odbor Evropské unie

INSTITUCE VE SPOLKOVÉ REPUBLICE NĚMECKO

Spolkové ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů
www.bmu.de

Spolkový úřad pro životní prostředí
www.umweltbundesamt.de/

Bavorské státní ministerstvo životního prostředí, zdraví a ochrany spotřebitele
www.stmugv.bayern.de/

Saské ministerstvo životního prostředí a zemědělství
www.umwelt.sachsen.de/

Spolkový úřad pro ochranu před zářením
www.bfs.de/

Spolkový úřad pro ochranu přírody
www.bfn.de

Konference ministrů životního prostředí
www.umweltministerkonferenz.de

Německá spolková nadace pro životní prostředí
www.dbu.de/

Přehled environmentální legislativy
www.bmu.de/gesetze_verordnungen/aktuell/aktuell/1252.php

PhDr. Šárka Strahalová, odbor Evropské unie

